

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Raritas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

mors. quam dolor, ita magis secundum naturam, pro omnibus, si fieri possit, labores & molestias in maximis voluptatibus ducere & capessere. Cic. in Rher.

Rapina est, ex avida mentis impetu violenta alienarum rerum distractio. ibidem.

Quis situm erat à Socrate cur rideret? respondens ait. Video magnos latrones ducentes paruum latronem ad suspendium, qui digniores sunt suspendio. Sacrilegia, inquit, minuta puniuntur, sed magna in triumphis feruntur. Val. Max. lib. 7.

Nulli, cui rapina feliciter cessit, gaudium rapiti duravit in posterum. Senec. epist. 57.

De rapinis. DIALOG. LXI.

Francisci Petrarcha

DOI.

A prædonibus spoliatus sum. R. Quamvis civili lege (nisi fallor) scriptum sit quod nullus sit improbius, quam qui vi rapis sunt tamen clandestini fures, me iudice viliores, illi enim fraude agunt, hanc autem vi. Et ideo iuxta sententiam Ciceronis, illi vulpeculis, hi leonibus assimilantur. Adde quod fures rebus spoliant, ingeruntque suspiciones. At prædonibus spoliasse fere factum est, suspicionibus non relinquunt locum. D. In prædones incidi, qui me nudum reliquerunt. R. Incidit in prædones Cæsar, à quibus, non spoliatus modo, sed captus magno se tandem precio redemit, fugurus rerum dominus, quamvis huic damno solatium vitio mox sequuta præbuerit, non exiguum lenimen iniuriarum. Incidit in manus hostium Regulus toties iam victor, qui magno cum Imperii vestri damno, atque discrimine eundem immani supplicio peremerunt. Incidit in hostes quoque Valerianus Imperator, qui cum multo cum imperii dedecore se se feruitio confecerunt. Tu si nihil ultra quam spoliatus es, & fortunæ tuæ prædonibus gratiam habes, qui tibi libertatem vitamque reliquerit. Non est enim aliud beneficium latronum, quam quod Cicero ait in Philippicis, vt commemorare possint his se vitam dedisse, quibus non ademerunt. Fer tu igitur sortem tuam, communem tibi cum magnis his, atque aliis claris viris, & si comparatur facilem etiam, atque optandam, neque feliciorum esse velis his qui dicuntur felicissimi.

¶ APOPTHEGMATA.

Plato, furtum pecuniarum, inquit, res iliberalis est: rapina vero impudens. S. ob. serm. 10.

Nero nunquam cuiquam officium delegavit, nisi hæc adiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædones, quam principe dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Fl. Vespasianus. Quoniam rapacissimum quemque promovere solebat, vt mox ditatos condemnaret, vulgo dictus est officarios suos habere pro spongiis: quod (veluti spongas) & secos madefaceret, & humentes exprimeret. Suet.

¶ SIMILITUDINES.

Basilii. Ovium greges in vno & eodem monte pascuntur, qui magno cum numero ad carpendum pabulum in eodem campo errant, singuli singulis (quatenus opus est) usum concedunt. Nos contra rebus communibus sinus nostros facimus, & quæ multorum sunt, soli retinemus. Homil. de fame & siccitate.

Seneca. Camis quicquid exceptit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecerit, id sine ulla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Apud Eras. in sum.

Vt fere mutuo laniatu viuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit idem.

Plinius. Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnum fodiente exercitatum deuorat pabulum. Ita sunt qui semifescant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum percipiant. Lib. 9. c. 17.

Vt fisci cum ipsi non mellificent, tamen apum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorum vigilis elaborata fletu sibi vendicant. Libro undecimo cap. 11. & cap. 17. eodem lib.

Sicut Polyppus quicquid brachii attingit, rictu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nocti fuerint. Lib. 8. c. 18.

Qui tygridis catulos rapit, bene secum agi putat, si vel vnum insequendi mari auferat impune: Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Lib. 8. c. 18.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Rapinæ & spoliationis exempla: Sichern, Gen. 34. v. 2. Israelitz, Exod. 12. & 36. 39. Deut. 2. v. 32. 36. Amalechitz, 1. Sam. 2. 16. David, v. 18. 19. populus Israel, 2. Sam. 23. 10. Achab, 1. Reg. 21. v. 15. 16. Nabuchodonosor, 2. Reg. 24. v. 13. Philisthæi, 1. Paral. 10. 8. Exercitus Ase regis, 2. Paral. 14. 13. Iosaphat & populus, 20. 25. Filii Isaael, 28. 8. Achab, 4. 21. populus Israel, Iudith, 15. & 13. Antiochus, 1. Machab.

1. 8. 3. 20. 23. & 6. 11. Iudas Machabeus, 3. v. 11. & 4. 21. Iudas Machab. 6. 8. Iudith, 6. 6. & 7. 47. 12. 31. 2. Machab. 8. 27. 38. Machab. 10. 9. 84. Rapaces fugendi, 1. Cor. 5. 11. conuenienter prom. 28. 10. Esai. 33. v. 11. Cor. 5. 11. & 6. 10. Vide & Dent. 28. 31.

¶ PROFANA EXEMPLA.

Cyrus Persarum Rex deuicta Asia, pondo xxxiij. millium nit, præter vasa aurea, aurumque factum, & in eo tota de prædonum vitemque. Qua victoria argenti quingenta millia talenta reperiuit, & craterem Semiramidis, cuius pondus quædam lentacolligebat. Talentum autem Aegyptium pondo centi. Varro tradit. Plin. lib. 33. c. 2.

Syracusæ civitas est in Sicilia, venusta fama, & opibus præditus: hanc obedit per triennium M. Marcellus: tandem expugnavit: tantumque ex ea prædæ congestum est, quantum vix Carthagine, quæ tum maxime florebat, paribusque cum populo Romano viribus contendebar, fuisset. L. Vives in Ang. de Conu. Des, lib. 1. c. 6.

M. Fab. Nobilior. Etolos superavit: de quibus quatuor tribusgressus triumphansque, multa argenti ac auri pondera in reuoluit, præter signa tabulasque pictas, quas abtulit. Plin. lib. 10. stroph.

L. Corn. Lentulus proconsul, tulit ex prædæ xl. 111. millia pondo auri: l. xxx. militibus ex prædæ: c. xx. asses virtum dedit. Lib. 43.

L. Paulus Emilius subacta Macedonia, tantum prædæ in rararium intulit, vt decipere censum pendere Romani dicerent, vsque ad Hircii & Pantie consulatum, qui consules primo Antiochi & Cælaris bello fuerit. Plin. in Paul.

Syraceni, cum intellexissent, in Siciliam, prædæ de Roma præliata à Constante Imp. esse reductam, magna classe Alexandria uenientes, Syraculis occupatis, Romanæ urbis ornamenta intercepserunt secum Alexandriam auerunt, sub Constantino Pogonem, anno Domini. 672. Sigebertus. in Chronico. Paulus. Diac. lib. 4. de gestis Longobard.

Prædæ ex urbe Constantinopolitana à Mahometo II. Turcum Imp. capta, quibusdam quater millies millibus ducentorum talenta est: externi tantum mercatores, Veneti damnum passim 5000 Genueus 20000. Florentini 20000. Anconitani 15000. ducentos Chalcondylas lib. 8.

Cum primum Perse in Bubœa militatur, Diomnestus in exercitibus præerat thesaurorum custodia: omnibus vero mercatorum & nesciretur Diomnestus habere pecuniam, thesaurus ad prædæ se retinuit. Athen. lib. 12. cap. 17.

Vide, Furtum, Sacrilegium.

Raritas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Raritas Græcè ἀραιότης, ius, & ἀραιόν, rarefactio: & ἀραιός, rarus dicitur. Est autem rarum id cuius partes distantes sunt. secundum Arist. Prædit.

Rarum est, in quo parum est de materia sub magis densissimis, densum vero è contrario. secundum B. Thom. 2. sec. 2. q. 9. 2. art. 1.

Rarum interdum ponitur pro præstanti, quoniam omnia præclara rara sunt. A rarus fit rarefactio, id est, rarus fit. A rarus fit hoc ut placet Varroni, à quo reticulum diminutum: & rarus verbum, quod significat retineo, capio: & irretitum dicitur aliquot fraude ad blanditias, aut dolo, quasi reticaptum.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Rarum cum leni & subtili concurrere, & densum cum crasso & pingui, existimauit Aristoteles. Simp. in phys. text. 12.

Rarum & densum comprehenduntur in corporibus naturalibus sensibilibus: magnum & paruum in corporibus naturalibus mathematicis. Auer. in Physic. 1. text. 49.

Rarum & densum, sunt contraria in quantitate, cum translatio corporis de raritate in densitatem fit, translatio fit de maiore quantitate in minorem, & è conuerso. In phys. 4. text. 84.

Raritas & densitas, quia sunt qualitates non actiue eorum, tes calorem & frigus, ideo præmittuntur hic ab Aristotele. Idem. 2. de gener. text. 15.

Rarum est partium positio, non qualitas. Boet. in præd.

Rarum est cuius partes ita sunt separatae, vt inire ipsas aliquid generis corpus admitti possit. idem ibid.

Rarum & densum non sunt principia actiua passionum, sed potius difpocentia, vt passiones in materia, & in partibus materiae introducantur. Alb. Magn. in 1. de gene. & cor. 2. ad. 2. c. 1.

PC
POLYANT

ctum vt habenda est ratio honoris. Si cum ablativo cum prepositione Cum est habere negotium. Cicero: Rationem habet cum re...

¶ LOCI BIBLICI.

Rationem reddat Deo quisq; pro se oportet. Math. 12. 36. Et 18: 23. Et Rom. 14. 8. 12. 2. Cor. 5. 10. Rationem spei nostre culti...

Ratio iudicii quale. Exod. 28. 15. Et 39. 8.

¶ PATRUM SENTENTIAE.

Si ratio contentat, vt quod libido commonefaciendum esse decernat, ab omni vita beata, tanquam de paradiso expellitur homo, & iam peccatum imp...

Paucos ratio capit ac probabilis obiectat intentio. Illud potius turba dicitur, quod ad remissionem curarum constat inueniunt.

Semper viuamus vt rationem nobis reddendam a bitremur. Laurentius Firmianus lib. 5. c. 4.

Nam quicunq; rationem hominis abiecit, ac praesentia secutus in humum se ipse prostrauerit: tanquam desertor Domini, & Imperatoris, & patris sui, punietur. Intendamus igitur iustitiam, quae nos in separabilis comes ad Deum sola perducet...

¶ POETICAE SENTENTIAE.

Claud. Honor.

Hanc alta capitis fundavit in arce Mandatricem operum, profferturamque labori, Manil. 2.

Nam neque decipitur ratio, ne decipit unquam, Claud. Manili Th.

Diis proximus ille est, Quem ratio non ira mouet, qui facta rependens Consilio, punire potest nauis, que cruento.

Stat contra ratio, & secretum gannit in aurem, Ne liceat facere id, quod cum variabit agendo.

Cur reus infelix absens agor? & mea cum sit, Optima nox illo causa tuente perit.

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Ratio ergo hoc postulat, ne quid infidiose, ne quid simulate, ne quid fallaciter agatur.

Fortes enim non modo fortuna adiuvat, vt est in veteri proverbio, sed multo magis ratio, quae quibusdam quasi praecceptis confirmat vim fortitudinis.

Est enim animus in partes distributus duas, quarum altera rationis est particeps, altera expertus. Cum igitur praecipitur: vt in metis imperemus, hoc praecipitur vt ratio coereat temeritatem. Est in animis omnium fere natura molle quiddam, demissum, humile, enervatum quodammodo, & languidum. Si nihil esset aliud, nihil esset homine deformius, sed praesto est domina omnium & regina Ratio, quae connixa, per se, & progressa longius, fit perfecta virtus: quae vt imperet illi partem animae, quae obedire debet, id videndum est viro. Cic. li. de Offic.

Irideat si quis vult, plus apud me vera ratio valebit, quam vulgi opinio: neq; ego vnquam dicam illum bona perdidisse, si quis pecus aut suppellectilem amiserit: nec non saepe laudabo illum sapientem Biantem, cuius cum patriam Prisenem cepisset hostis, ceteriq; ita fugerent, vt multa de illis rebus secum a portarent: cum esset admonitus a quodam, vt ipse idem faceret: Ego vero, inquit, facio. Na omnia mecum porto ruca. Ille haec ludibria fortunae, ne sua quidem putant, quae nos etiam appellamus bona. idem in parado. 26.

Domus ea quae ratione regitur, omnibus est instructior rebus, quam ea quae temere & nullo consilio administratur. Exercitus is, cui praepositus est sapiens & callidus imperator, omnibus paribus commodius regitur, quam is qui stultitia & temeritate alicuius administratur. idem Rhet. veterum lib. 1.

Lex vera atq; princeps, apta ad iubendum, & ad vetandum, est ratio recta. idem de legibus 2.

Nihil est mente & ratione melius. idem de Natura Deor. 1. 2.

Rationis perfectio est virtus. idem de finib. bono & malo.

Rationi feruere libertas est. Plin.

Sola ratio incommutabilis & iudicii tenax est: non enim seruit, sed imperat sentibus. Seneca epist. 58.

Bona illa sunt vera, quae ratio dat ac sempiterna, quae cadere non possunt, ac decretere quidem ac minui. Cetera opinione bona sunt, nomen quidem habent commune cum veris, proprietates autem honi in illis non est.

denfium, cum sine prima qualitate, dupliciter possunt... Raritas Ratio. Secundo, quod inducit formam elementum in materia... Raritas Ratio. Secundo, quod inducit formam elementum in materia...

Ratio.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Ratio Graece λογική, & Latine Ratio, rationabilis dicitur. Hebraice Tabnam, guttus, proprie: & metaphorice sensus, ratio, & sensus a verbo Tabnam, guttus, in latine elegans a sensu...

Ratio & intellectus non distinguuntur, sicut dux potentiae, sed dux dicitur adus eiusdem potentiae: quia intelligere est intelligere...

Ratio est pars prudentiae, est dicitur intellectus, quo applicatur vniuersalia principia agibilia ad particularia, varia & incommutabilia. Et sic eam ponit Macrobius in Commentariis in somnium Scipionis ex sententia Platonis.

Ratio distinguitur in superiorem & inferiorem, secundum diuersitatem. Nam ratio superior est, quae intendit aeternis conspiciendis consiliis. Conspiciendis quidem, vt secundum quod ea...

Ratio est motus animi vera a falsis distinguens, a qua fit ratiocinatio, quae a Graecis syllogismus & λογισμός, dicitur. Vide Cic. de Invent. Rhet.

Rationem habere, si cum genitiuo coniungitur, est habere respectum...

Ratio est motus animi vera a falsis distinguens, a qua fit ratiocinatio, quae a Graecis syllogismus & λογισμός, dicitur. Vide Cic. de Invent. Rhet.

Rationem habere, si cum genitiuo coniungitur, est habere respectum...